

Veileder i innkjøp av biodrivstoff med lav risiko for avskoging og indirekte arealbruksendringer (ILUC) *v 1.0 aug 2019*

Innholdsfortegnelse

1	Flytende biodrivstoff er ett av flere alternativer til fossilt drivstoff	2
2	Hvorfor stille krav om biodrivstoff med lav risiko for avskoging og indirekte arealbruksendringer (ILUC)?	2
3	Hvordan redusere risiko for ILUC og avskoging i anskaffelse av drivstoff?	2
3.1	Stille krav om at råstoff med høy risiko for ILUC ikke brukes	3
3.2	Stille krav om avansert biodrivstoff laget av rester og avfall	3
3.2.1	Tilgjengelighet og pris for avansert biodrivstoff	4
4	Kontraktsoppfølging.....	5
5	Eksempler på anskaffelser av biodrivstoff	6

1 Flytende biodrivstoff er ett av flere alternativer til fossilt drivstoff

Det finnes flere alternativer til fossilt drivstoff: elektrisitet, hydrogen, biogass og flytende biodrivstoff. Denne veilederen sier ikke noe om hvilke av disse alternativene som passer best i din anskaffelse, men gir deg råd om hvilke krav du kan stille ved innkjøp av flytende biodrivstoff for å redusere klimagassutslipp knyttet til biodrivstoffet. Rådene gjelder både for direkte innkjøp av drivstoff og for kjøp av transporttjenester, der du kan stille krav til det drivstoffet transportøren bruker (indirekte kjøp av drivstoff).

Ved kjøp av transporttjenester (f.eks. kollektivtransport, innsamling av husholdningsavfall) vil det kunne være relevant å stille krav til eller åpne opp for andre løsninger enn biodrivstoff for å redusere klima- og miljøbelastningen, som alternative motorteknologier og/eller logistikk-løsninger. Det vil derfor være nyttig å se denne veiledningen i sammenheng med [Difis drivstoffmatrise](#) for tyngre kjøretøy og forslag til kriterier for lette kjøretøy som du finner i [kriterieveiviseren](#).

2 Hvorfor stille krav om biodrivstoff med lav risiko for avskoging og indirekte arealbruksendringer (ILUC)?

Bruk av biodrivstoff som erstatter for fossile drivstoff kan bidra til å redusere klimagassutslipp, men denne klimaeffekten varierer mye mellom forskjellige typer biodrivstoff. For å sikre god klimaeffekt, er det fastsatt *bærekraftskriterier* for biodrivstoff (produktforskriften kapittel 3).

Bærekraftskriteriene stiller bl.a. krav til at biodrivstoffet ikke er laget av råstoff som dyrkes på regnskogarealer eller andre arealer med høyt karbonlager eller stort biologisk mangfold. Avskoging og nydyrking av slike arealer for å produsere biodrivstoff (*direkte* arealbruksendringer) gir store klimagassutslipp, tap av biologisk mangfold og kan påvirke urfolks levesett. Bærekraftskriteriene hindrer slike direkte arealbruksendringer.

Bærekraftskriteriene fanger imidlertid ikke opp såkalte *indirekte* arealbruksendringer (ILUC).

Biodrivstoff som er basert på vekster som også kan brukes til mat – slik som f.eks. palme, soya, raps, mais og hvete – gir risiko for indirekte arealbruksendringer: Når matvekster tas i bruk til biodrivstoffproduksjon i stedet for matproduksjon, blir matproduksjon fordrevet til nye arealer, og dette gir risiko for nydyrking av regnskogarealer eller andre karbonrike områder.

Biodrivstoffproduksjon basert på matvekster kan dermed *indirekte* forårsake avskoging.

Som innkjøper kan du stille krav om at biodrivstoffet i din anskaffelse skal ha lav ILUC-risiko. Denne veilederen viser deg hvordan du kan stille slike krav.

3 Hvordan redusere risiko for ILUC og avskoging i anskaffelse av drivstoff?

Dersom du har mål om å anskaffe bærekraftig biodrivstoff med lav (risiko for) ILUC kan du vurdere å stille krav til drivstoffet på følgende måter:

- 1) Stille krav om at råvarer med høy risiko for ILUC ikke brukes
- 2) Stille krav om avansert biodrivstoff

Difi understreker at krav i en anskaffelse alltid skal knyttes til virksomhetens mål og strategier for anskaffelsen, og det bør alltid gjøres en [markedsundersøkelse](#) før anskaffelsen.

3.1 Stille krav om at råstoff med høy risiko for ILUC ikke brukes

Du kan stille krav til at biodrivstoffet ikke skal være laget av råstoffer som har høy risiko for ILUC.

Tabell 1 er hentet fra EU-kommisjonens forordning (EU) 2019/807¹. Jo høyere prosentatsen i den røde kolonnen er, desto høyere ILUC-risiko. EU har satt grense for høy-ILUC på 10 %, med den følge at det bare er palmeolje som regnes som høy-ILUC i relasjon til EUs fornybardirektiv. Du kan velge den samme grensen for hva du anser som høy-ILUC i din anskaffelse, eller du kan velge å sette grensen lavere, slik at du utelukker flere råstoffer. Hvis du f.eks. setter grensen på 7 %, utelukker du palme og soya. Vær klar over at den grensen du setter kan få betydning for prisen på din anskaffelse.

EU-forordningen åpner for at palmeolje på bestemte vilkår kan sertifiseres som lav-ILUC. Litt forenklet sagt kan en palmeoljeprodusent som gjør særskilte tiltak for å øke produktiviteten på landbruksarealet sitt, f.eks. ved gjødsling, få sertifisert *en del av* palmeoljen som lav-ILUC, tilsvarende den produksjonsøkningen som oppnås ved tiltaket. Dette kan du også åpne for i din anskaffelse. Hvis du f.eks. stiller krav om at biodrivstoffet ikke skal være laget av palmeolje eller soya, bør du gjøre unntak for biodrivstoff som er sertifisert som lav-ILUC i tråd med kravene i EU-forordningen.

Tabell 1

	Gjennomsnittlig årlig utvidelse af produktionsareal siden 2008 (kha)	Gjennomsnittlig årlig utvidelse af produktionsareal siden 2008 (%)	arealer som omhandlet i artikel 29, stk. 4, litra b) og c), i direktiv (EU) 2018/2001	Andel af udvidelse ind på arealer som omhandlet i artikel 29, stk. 4, litra a), i direktiv (EU) 2018/2001
Korn				
Hvede	- 263,4	- 0,1 %	1 %	—
Majs	4 027,5	2,3 %	4 %	—
Sukkerholdige afgrøder				
Sukkerrør	299,8	1,2 %	5 %	—
Sukkerroer	39,1	0,9 %	0,1 %	—
Olieholdige afgrøder				
Rapsfrø	301,9	1,0 %	1 %	—
Palmeolie	702,5	4,0 %	45 %	23 %
Sojabønner	3 183,5	3,0 %	8 %	—
Solsikke	127,3	0,5 %	1 %	—

3.2 Stille krav om avansert biodrivstoff

Avansert biodrivstoff er definert i produktforskriften kapittel 3 vedlegg V. Avansert biodrivstoff er normalt basert på forskjellige former for avfall og rester, f.eks. bioavfall fra husholdninger, bark og greiner fra skogbruk, brukt matolje og slakteriavfall. Bruk av avansert biodrivstoff gir liten eller ingen ILUC-risiko.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0807&from=EN>

Ved å stille krav om avansert biodrivstoff i anskaffelsen er du sikker på at biodrivstoffet ikke bidrar til ILUC. Men vær klar over at du da ikke nødvendigvis oppnår en klimanytte utover det som uansett følger av *omsetningskravene* for biodrivstoff etter produktforskriftens kapittel 3. Vi skal kort forklare hvordan dette henger sammen:

De som omsetter drivstoff til veitrafikk ("omsetterne"), må (fra 2020) sørge for at 20 % av alt drivstoffet de selger i Norge på årsbasis, er bærekraftssertifisert biodrivstoff ("det overordnede omsetningskravet"). I tillegg må de sørge for at 4 % av alt drivstoffet er avansert biodrivstoff ("omsetningskravet for avansert" eller "delkravet for avansert").

Siden det uansett må selges 4 % avansert biodrivstoff årlig på landsbasis, risikerer du at du ikke oppnår en klimaeffekt ved å stille krav om avansert biodrivstoff i din anskaffelse. Det avanserte biodrivstoffet i din anskaffelse bidrar til å oppfylle omsetningskravet for avansert biodrivstoff, og gjør at omsetteren kan blande inn tilsvarende mindre avansert biodrivstoff i andre leveranser.

Hvis du i stedet stiller krav om at biodrivstoffet ikke skal være basert på råstoffer med høy ILUC-risiko (i tråd med punkt 3.1 ovenfor), kan anskaffelsen derimot bidra med noe i tillegg til omsetningskravene: Anskaffelsen kan bidra til at omsetterne bruker mindre av biodrivstoffet med høy ILUC-risiko for å oppfylle det overordnede omsetningskravet på 20 %.

3.2.1 Tilgjengelighet og pris for avansert biodrivstoff

Fordi det kan være mer begrenset tilgjengelighet på avansert biodrivstoff enn konvensjonelt biodrivstoff, bør oppdragsgivere vurdere tilgjengeligheten på avansert biodrivstoff i tilknytning til behovet som skal dekkes, varighet av kontrakt (særlig risiko for prisendringer) og økonomiske rammebetingelser.

- Kan leverandørene sannsynliggjøre at det vil være tilstrekkelig avansert biodrivstoff tilgjengelig, både i dag og i hele kontraktsperioden?
- Er det tilstrekkelig med tilbydere til å sikre konkurranse?
- Hvilke tiltak kan bidra til å redusere risiko knyttet til tilgjengelighet og prisendring?
 - Åpne for variasjoner i tilbudt drivstoff etter tilgjengelighet i sesongene eller over kontraktsperioden
 - Kontraktfeste prisjusteringsmekanismer (se eks. fra mat og drikkekriteriene til Difi)
 - Kortere kontraktsperioder
 - Bonusordning

Eksempel kravspesifikasjon	
Forslag til krav 1: Biodrivstoffet skal være avansert og kvalifisere til dobbelttelling i Miljødirektoratets innrapportering over biodrivstoff.	Dokumentasjon: Svar [JA/NEI] Informasjon om kravet: Bør følges opp gjennom kontraktsvilkår (se pkt. 4).
Forslag til krav 2: Biodrivstoff skal være "avansert HVO".	Dokumentasjon: - Leverandøren skal bekrefte at kravet er oppfylt

	<ul style="list-style-type: none"> - Sertifikat på oppfyllelse av NS-EN 15940 (Norsk Standard). <p>Informasjon om kravet: Se side 9 i bakgrunnsdokumentet fra Inventura.</p>
--	--

4 Kontraktsoppfølging

Gjennom god kontraktsoppfølging sikrer du at de ytelsene du har avtalt faktisk blir levert. I tillegg bidrar kontraktsoppfølgingen til et godt samarbeid med leverandøren og til å avverge mulige misforståelser og konflikter. God kontraktsoppfølging vil være spesielt viktig ved anskaffelse av biodrivstoff, fordi det er en vare med begrenset ressurstilgang, der det er vanskelig å se hvorvidt ytelsen faktisk leveres uten å motta dokumentasjon på dette. Leverandørene er pålagt etterskuddsvis innrapportering av innførte biodrivstoffleveranser til Miljødirektoratet, og oppdragsgivere kan innhente denne informasjonen for å verifisere at det er samsvar mellom tilbudt og levert biodrivstoff.

Eksempel kontraktsvilkår

Forslag til krav: Leverandøren skal [1 gang årlig*, sett inn dato] levere dokumentasjon som viser at alle leverte mengder biodrivstoff tilfredsstillende [sett inn den kravspesifikasjonen som er brukt]. Dokumentasjonen skal være i tråd med dokumentasjonen som omsetter innrapporterer til Miljødirektoratet.

* Rapporteringssyklus til oppdragsgiver bør hensynta tidspunkt for leverandørens innrapportering til Miljødirektoratet.

For mer informasjon om kontraktsoppfølging, se Difis sider om [kontraktsoppfølging](#). For å understreke viktigheten av at kontrakter etterleves, er det også hensiktsmessig at kontrakten omtaler sanksjoner ved mislighold. Disse bør utarbeides av oppdragsgiver, og stå i forhold til kontraktens størrelse etc. For eksempler på sanksjoner ved mislighold, se blant annet den [Statens standardavtale for konsulenttenester \(SSA-O\) \(generell avtaletekst\)](#).

5 Eksempler på anskaffelser av biodrivstoff

Vi har innhentet noen eksempler på offentlige virksomheter som har anskaffet biodrivstoff de siste årene. Eksempelene er fra 2018, og oppdragsgiveren har altså ikke forholdt seg til denne veilederen eller til forordning (EU) 2019/807 som definerer høy-ILUC og lav-ILUC, men de illustrerer hvordan krav kan formuleres og knyttes opp til virksomhetenes policy og strategi. Vi vil fortløpende tilgjengeliggjøre tilsvarende eksempler på anskaffelser og legge dem ut her.

- Oslo kommune (2018)
- Statsbygg (2018)